

resultater for Tønders vedkommende tyder på, at det ville være både frugtbart og berettiget at tage disse ting op.

H. P. Clausen.

*Julie Grüner: Minder fra mine bedste-
forældres hjem i det danske Altona.
(Gad, 1958). 195 s.*

Erindringerne, der er nedskrevet i 1890'erne og udgivet af Albert Fabritius og H. Topsøe-Jensen, dækker de velstående købmandsfamilier i 1840'ernes og 50'ernes Altona. Ingen fremtrædende offentlige personer er med og ej heller store begivenheder; »minderne« skal altså søge deres raison d'être i miljøtegningen, og på det område gør de fyldest. Livet i den merkantile overklasse og dens idealer fremtræder levende gennem de mange småbilleder af de forskellige familiededlemmer, selv om det anekdotiske stof måske optager vel megen plads. Det aftegnede miljø er velkendt fra andre af samtidens større byer, både f. eks. i Tyskland, England, U. S. A. og i København og Helsingør; men det har sin værdi at se det dokumenteret også i Altona. Det skal tilføjes, at erindringerne og noteapparatets oplysninger ofte vil kunne yde værdifuld hjælp under arbejde med identifikation af en række borgerslægters medlemmer.

Vagn Dybdahl.

*Kjeld Bjerke & Niels Ussing: Studier
over Danmarks nationalprodukt
1870-1950. (Gad, 1958). 175 s.*

Det er et meget fortjenstfuldt arbejde, som her er udført af Det statistiske Departement og Københavns Universitets økonomiske Institut. Størst interesse frembyder naturligvis perioden før 1930, mens tiden derefter tidligere er behandlet i publikationer fra Statistisk Departement.

For tiden før 1930 falder arbejdet

set ud fra indre kriterier stort set i to hovedgrupper: tiden før omkring århundredskiftet og tiden efter. Dette skyldes kildegrundlaget, der for tiden efter 1900 på de fleste områder flyder meget rigeligere, omend det målt med vor tids øjne er ret spinkelt.

Det spinkle kildemateriale er – som forfatterne også er klar over – bogens svaghed. Det vil imidlertid være ubilligt at rette kritik mod fremstillingen ud fra dette forhold; man har villet besvare den stillede opgave, og så må man bruge, hvad der er. Mere afgørende er, om man har anvendt alt, hvad der er, og om man stillet over for de forskellige kildegrupper har udøvet den fornødne kritik. Dette synes ikke mindst at være det ømme punkt, når det gælder indkomststatistikken, der netop (bortset fra landbruget) er af væsentlig betydning, fordi forfatterne lader nettofaktorindtægten stå som det centrale begreb. De foretagne beregninger og justeringer kan man nok følge, og man må lade dem passere med en let kuldegysning over dristigheden, men derimod får man næsten intet at vide om den kritik, materialet (skatteligninger) er blevet mødt med, her tænkes især på tiden før 1904. En lignende usikkerhed føler man over for de beregnede konsumtal. Man må her spørge, og det gælder også indkomststatistikken, om det alligevel ikke havde været muligt at foretage en række afprøvninger af kildematerialet gennem undersøgelser i et udvalgt arkivstof.

Bogens hovedresultater har imidlertid det tiltalende karaktertræk, at de svarer til, hvad man synes er rimeligt – alene det er naturligvis meget tilfredsstillende, selv om det nødvendigvis ikke også behøver at være en betryggelse. Dernæst må fremhæves, at bogen er særdeles velskrevet, således at den virkelig kan læses, uden at der stilles overvældende krav om indsigt i økonomisk metode. Til dette kommer, at den på en række områder

vil være en genvej ved benyttelse af den statistiske litteratur før 1914. Lidt påfaldende er det, at man ikke har følt trang til at gøre opmærksom på tilsvarende undersøgelser i andre lande og drage sammenligninger med de der opnåede resultater.

Vagn Dybdahl.

Jørn Piø: Skillingsviserne om Christiansborgs Slots brand 1884. (Schultz, 1959). 58 s.

Den lille studie er i al beskedenhed et godt lille bidrag til belysning af folkekulturen i det 19. århundrede. Forfatteren beskriver typografisk, litterært og musikalsk 18 skillingsviser om slotsbranden, og der genoptrykkes i facsimile nogle af viserne. Det er måske tvivlsomt, om den indgående beskrivelse på alle punkter har sin berettigelse, men de konkrete oplysninger, der gives om visernes udbredelse, har sin store interesse. Viseforlæggeren Julius Strandbergs dagbøger oplyser, at han i 1884 udsendte viser i tilsammen 405.000 eksemplarer, heraf om slotsbranden alene 60.000, hvoraf de 13.000 blev solgt i løbet af dagen efter branden. At tillægge viserne nogen betydning som udtryk for folkestemningerne er der næppe nogen grund til; her er det blot trangen til gru og sentimentalitet, der har fået et objekt. Nogen egentlig politisk tendens er der ikke i viserne.

Vagn Dybdahl.

Ole Bjørn Kraft: Ung mand undervejs. (Nyt Nordisk Forlag, 1958). 213 s.

Ole Bjørn Krafts erindringer omfatter perioden, fra han i 1912 blev student, til han i 1926 valgtes til Folketinget. Det er blevet en god bog i den forstand, at den virkelig giver manden; i højere grad end mange andre memoirer karakteriserer de forfatterens personlighed. Deri ligger erindringernes hovedfortjeneste, mens

deres bidrag til den politiske historie er beskedne, men med forfatterens position i bogens periode kan heller ikke andet forventes. Navnlige tre forhold belyses: studenterpolitik under 1. verdenskrig, den politiske bevægelse »Det unge Danmark« og journalistliv ved provinsens små dagblade (Svendborg og Sønderborg). Af vilkårene for det sidste gives en række udmærkede småbilleder, om studenterpolitikken siges ikke meget nyt, heller ikke i karakteristikkerne af den unge Christmas Møller, men så meget desmere er der at hente i afsnittet om Det unge Danmark. Her redegøres for bevægelsens idéindhold, for dens organisationsform og arbejde og for de forskellige ledes plads i bevægelsen; på dette punkt vil erindringerne bevare deres værdi som kildekrift. De vil også, som nævnt, gøre det som menneskeligt dokument fra en mand, hvis naturel er meget forskelligt fra det almindelige i dansk politik, og hvis stil i højere grad, end det vist er almindeligt, er manden.

Vagn Dybdahl.

Erling Foss: På eget ansvar, 1944-45. (Gyldendal, 1958). 263 s.

Som en slags fortsættelse af »Fra passiv til aktiv modstand« fra 1946 har Erling Foss her samlet en række skildringer fra sin virksomhed som Frihedsrådets repræsentant i Stockholm. Det er en yderst interessant bog, men når dette er sagt, må det også straks erkendes, at den lider af visse brist, der svækker dens værdi som historisk kildekrift. Nok rummer bogen en række hidtil ukendte (og værdifulde) aktstykker, men den sammenkædende tekst gøres mindre klar på grund af en bestandig sammenblanding af referater fra 1944-45 og senere ræsonnementer over begivenhederne.

Bogen falder i tre afsnit: et om våbentransporter til Danmark (næ-